

The Making Of

“The difference between globality and translocality is very important. If the globalization means a transnational flow of global capital, translocality means rather putting the local issues in the global context and making it widely accessible.

Ewa Wojtowicz, Global vs. Local? The Art of Translocality

Inhoud

I. Toelichting algemeen

II. Wat, waar en wanneer

III. Artistieke evaluatie

IV. Publieksbereik

V. Nieuw Dakota in de pers 2016

VI. Toelichting financiën

VII. Conclusies voor toekomstige activiteiten

Bijlagen:

- inleiding verantwoording ZUIVER
- financieel verslag
- persoverzicht
- beeldverslag
- the catch 2016

I. Toelichting algemeen

2016 was een bewogen jaar, met een volle (dubbele) programmering, nieuw publiek en veel aandacht in de pers. Hoogtepunten waren: Tussen IJzer en Staal dat het 70-jarige bestaan van de historische scheepswerf memoreerde, de jaarlijks terugkerende Summershow voor alle kunstenaars in Noord, en ZUIVER - een samenwerkingsproject rondom de uitwisseling tussen de Gerrit Rietveld Academie en de Nola Hatterman academie. We sloten het jaar af met de museale tentoonstelling van het werk van de vermiste Danaë Moons. Tot drie keer aan toe programmeerden we in beide ruimtes, zowel in de ruimte van Nieuw Dakota als bij Francis Boeske Projects naast ons. Een keer voor de Summershow, een keer om het werk van Danaë tot zijn recht te laten komen en een keer programmeerden we dubbel in een samenwerking met stichting Tastbaar Verleden die Rethinking Home organiseerden, een uitwisseling tussen Nederlandse en Indonesische kunstenaars. Terwijl we in onze eigen ruimte een onderzoeksproject van Bernard Leupen naar het licht in Noord.

Nieuw Dakota werkt met verschillende programmalijnen die gezamenlijk de programmering vormen. Inhoudelijk overlappen en versterken de programmalijnen elkaar. De programmalijnen Noordkant en Allianties vormen de ruggengraat en dragen de visie van translokaliteit uit: geworteld in de omgeving maar niet zonder reflectie op en wisselwerking met internationale culturele en maatschappelijke ontwikkelingen. Met Allianties gaan we samenwerkingen aan op nationaal en internationaal niveau terwijl we deze koppelen aan de lokale context. Noordkant maakt die beweging andersom. Nieuw Dakota is op zijn best wanneer de lokale en globale context zich nestelen in één project waardoor nieuwe fysieke, virtuele en mentale verbindingen ontstaan, zoals met Zuiver en Rethinking Home.

Ook de andere twee programmalijnen - StartUp en Collectors Choice - verhouden zich op de een of andere wijze tot het translokale: bij jong talent wordt de rode draad gevormd door hun betrokkenheid bij de actualiteit en de eigen omgeving. En met Collectors Choice bouwen we aan een netwerk van internationale verzamelaars. Zo groeit Nieuw Dakota uit tot een 'nod' waarbij de fysieke plek het vertrekpunt is voor een netwerk van intermenselijke verbindingen.

Met translokaliteit doelen wij op het bewustzijn van verbondenheid met de wereld vanuit een lokaal perspectief. Het begrip wordt vaak gekoppeld aan virtuele culturele netwerken (net art, cyberculture). Met Nieuw Dakota zijn we nieuwsgierig naar de interpretatie ervan als de weerspiegeling van het mondiale in het locale en andersom. Nieuw Dakota biedt tegenwicht aan de homogenisatie als gevolg van globalisering. Nieuw Dakota opereert in netwerken, instellingen en personen die zich met elkaar verbinden. Vanuit het translokale perspectief bestaat het conventionele centrum en de hegemonie van de Westerse cultuur niet. (In de vier verschillende noten onder aan de pagina's staan fragmenten die een korte impressie op het begrip geven, als aanzet voor verder onderzoek.)

Ieder programmaonderdeel draagt op zijn beurt bij aan het translokale karakter van het geheel als een ritmische dans door het jaar heen: in september werd de Summershow afgewisseld met Rethinking Home, een presentatie van topkunstenaars uit Nederland en Indonesië (Ade Darmawan, FX Harsono, Agung Kurniawan, Prilla Tania en Tintin Wulia (Indonesië), Tiong Ang, Kevin van Braak, Kaleb de Groot/Iben Trino-Molenkamp, Naro Snackey en Jennifer Tee (Nederland)). Terwijl tegelijkertijd in de andere ruimte een verstilde blik op Noord werd gegeven met de fotografische registraties van Bernard Leupen. Hij transformeerde de ruimte in een observatorium van licht - een ode aan Nieuw Dakota waar het licht en de lichtinval ook in de lege ruimte vaak een betoverend schouwspel opleveren.

Met de programmalijn Noordkant borduren we voort op een aantal succesvolle projecten uit eerdere jaren waaronder Het Magnetische Noorden (2015), de Onzichtbare Man (2014) en Mental Mass (2013), die vanuit verschillende invalshoeken een verbinding maakten met Noord. Deze verbinding vertaalt zich niet alleen in presentaties in Nieuw Dakota maar we gaan ook letterlijk de wijken in met tijdelijke acties en performances, en verschillende vormen van interacties. Daardoor zijn er veel samenwerkingen met instellingen, scholen en bedrijven om ons heen. Vanaf 2017 gaat Nieuw Dakota met wijkambassadeurs aan de slag.

Paradepaardje van Nieuw Dakota is de jaarlijks Summershow Noord die we samen met Francis Boeske Projects organiseren. In 2016 vond de tweede editie plaats. Een steeds groter groeiende groep

kunstenaars die wonen en/of werken (400) in Noord schrijven zich in voor de jurydag. Tijdens de tentoonstelling is een selectie van ruim 100 werken te zien.

De voortdurende aandacht voor deze verbinding met Noord in de programmering schept verdieping waarmee Nieuw Dakota bouwt aan een translokale inbedding van de programmering en aan meer zichtbaarheid in de eigen omgeving. Dit zijn twee onmisbare voorwaarden voor de toekomst van Nieuw Dakota. Ook in 2017 zullen we dit borgen met verschillende 'acties' waaronder de vlag van compassie, het vervolg van Farmer in the City en natuurlijk de jaarlijkse presentatie van de Summershow.

Voor een goed beeld van de projecten ZUIVER en Body Betrays Itself zijn aparte projectverslagen beschikbaar. Samen met ons visiedocument WIE WIJ ZIJN, biedt dit verslag een compleet beeld van de activiteiten van het afgelopen jaar.

2016 was ook een opmaat naar de Kunstenplanperiode, en fungeerde als een jaar waarbij we een start maakten met de notie van het translokale die we als onderliggende visie in 2017 verder zullen verdiepen en in de praktijk brengen.

¹ Hoewel het begrip translokaliteit in Nederland nog weinig bekendheid heeft, wordt het in internationale context op verschillende niveaus gebruikt. In algemene zin komen we het tegen in verband met globalisering en op plekken die zich letterlijk en figuurlijk buiten het blikveld van het Westen bevinden, zoals Oost-Europa, Azië en Zuid-Amerika: "*Translocalization is a term used for the process by which cultural forms, symbols, and practices are drawn into circulation through networks that detach them away from their original national and local contexts and may amplify or diverse their meanings. The concept is used within cultural globalization theory and is closely related to the now problematic term of locality and thus to delocalization and relocalization; it is mainly a space metaphor. For some scholars, economic and technological globalization is a homogenization process that produces cultural unified symbols (the McDonaldization of society) at the same time that it delocalizes others from their original contexts, only to be transformed in merchandise.*" (Translocalization, Alejandra Aguilar Ros, In: Encyclopedia of Global Religion)

II. Wat, wanneer en waar

In 2016 werden onderstaande programmaonderdelen met bijbehorende randprogrammering gerealiseerd in Nieuw Dakota. Van de geplande programma onderdelen is alles gerealiseerd, met uitzondering van een paar projecten: voor het EU voorzitterschap project rondom A Place Beyond Belief is niet voldoende dekking gevonden. Van Amsterdam Drawing XL - een presentatie van kingsize tekeningen gekoppeld aan de galeries op Amsterdam Drawing, waarvan de eerste editie bij Nieuw Dakota en Francis Boeske plaats vond - hebben we helaas van moeten afzien omdat het lange tijd onzeker was of Amsterdam Drawing door zou gaan. Livingstone Gallery besloot af te zien van het vieren van hun 25 jarig bestaan om praktische redenen. Daardoor ontstond ruimte om aan het einde van het jaar af te sluiten met de bijzondere museale tentoonstelling Body Betrays Itself van de vermiste kunstenaar Danaë Moons. In 2016 De in blauw gemarkeerde projecten betreffen de programmalijs Noordkant. In rood zijn de projecten die niet konden plaats vinden. In oranje de nieuw toegevoegde project.

1. Start-up - aanstormend talent / Start-up (AKI)
2. Kunst & Co - Thomas Elshuis en Reinoud Oudshoorn / Allianties
3. **The Making Of - NDSM 70 jaar / Noord**
4. **Drawingfront - Tekenkabinet en Cathelijn van Goor / Noord + Allianties**
5. **Home is where you fit - Gil & Moti / Noord**
6. **Afgelast:** EU - A Place Beyond Belief - Jeanne van Heeswijk, Martin en Inge Riebeek, Bart Stuart en Klaar van der Lippe, Nathan Coley / Noord
7. **Summershow Noord / Noord**
8. **Het Observatorium: Licht in Noord - Bernard Leupen / Noord**
9. **Ingelast:** Rethinking Home / stichting Tastbaar Verleden (Rethinking Home is een project waarvoor de eindverantwoordelijkheid bij Stichting Tastbaar Verleden ligt en wordt hier derhalve alleen genoemd.)
10. **Afgelast:** Amsterdam Drawing XL / Allianties
11. Zuiver - Gerrit Rietveld Academie Amsterdam /en Nola Hatterman Art Academy Paramaribo / Allianties
12. **Afgelast:** Collector's Choice - 25 jaar Livingstone Gallery / Collectors Choice
12. **Ingelast:** Body Betrays Itself . Danaë Moons / Allianties
13. **The Catch (Dichters sluiten) - Thomas Möhlmann, e.a. / Noord**

III. Artistieke evaluatie

Bij het indienen van de aanvraag zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd: "Doel van The Making Of is om kwalitatief hoogwaardige projecten te realiseren die inhoudelijk en fysiek verbonden zijn met Noord en de stad, en die toegankelijk zijn voor een breed publiek. Nevendoel is tevens om de programmalijn Noord het komende jaar te verstevigen in een opmaat naar de komende jaren, door onderzoek te doen naar de mogelijkheid van duurzamere artistieke verbindingen tussen kunstenaars en ondernemingen uit de omgeving."

Inmiddels zijn we bijna twee jaar verder. En hoewel de doelstelling dezelfde bleef - het maken van kwalitatief hoogwaardige tentoonstellingen in samenwerking met een diversiteit aan partners voor een breed publiek - is de visie aangescherpt. Met de formulering van het translokale als ruggengraat van de programmering kunnen we het doel overtuigend in de praktijk brengen. Het translokale concept geeft ieder onderdeel in de programmering zijn eigen dynamiek en plek in het geheel. Nieuw Dakota fungeert als verbindend knooppunt: een tussenruimte die mensen, ideeën en kunstuitingen samenbrengt.

2

En hoewel de diversiteit van de programmering tot handelsmerk van Nieuw Dakota is geworden, dreigt ook het gevaar van versnippering. In samenspraak met de programmaraad zullen we visie en de verschillende onderdelen goed moeten monitoren en afstemmen. Temeer vanwege het feit dat we merken dat er veel behoefte is aan culturele ruimte in de stad. Met andere woorden: er is veel aanbod, er zijn veel initiatieven die bij ons aankloppen en weinig presentatieplekken. Dat maakt dat we nog scherper keuzes zullen moeten maken.

Ook merken we dat er veel behoefte is onder makers aan kort durende tijdelijke initiatieven, voor zowel de binnen- als de buitenruimte. We krijgen veel verzoeken voor performance achtige presentaties, filmscreening, e.a. Op zich past dit binnen ons voornemen om op verschillende niveaus te programmeren door enerzijds tentoonstellingen langer te laten duren zodat er meer rust in de programmering komt en anderzijds ruimte te creëren voor andere vormen van randprogrammering.

Zo besteden we veel aandacht aan educatie. Met rondleidingen, workshops en educatieve programma's op maat bouwen we aan een duurzame relaties met scholen uit de omgeving. Ook zijn er structurele contacten met (buitenlandse) kunstopleidingen. In 2016 bekrachtigden we de bijzondere relatie met de nieuwe school Klein Amsterdam die in 2017 de deuren opent en zich zal vestigen in de Lasloods op de NDSM-werf. Klein Amsterdam is de prijswinnende school van het gemeentelijke initiatief 'Onze Nieuwe School'. Klein Amsterdam wil kinderen leren in de tussenruimte (tussen thuis en school) zodat kinderen in contact komen met de eigen omgeving, tussen school en huis in. Buiten openingstijden zal Nieuw Dakota als klaslokaal fungeren.

Al met al ontwikkelt Nieuw Dakota zich tot een gevarieerd geheel van onderdelen die allen een verschillend tijdspad kennen en die gezamenlijk de visie ondersteunen en het beeld van Nieuw Dakota bepalen: we bouwen aan duurzame relaties met lange lijnen maar staan ook open voor onverwachte initiatieven.

Een paar specifieke projecten binnen de programmalijn Noordkant verdienen enige toelichting. De viering van NDSM 70 jaar was een groot succes; Helène Min en museale tentoonstelling bouwers Rapenburg Plaza, ontwierpen een multimediale installatie die een totaal ervaring bood van de historische scheepswerf. Helene Min, een van de kunstenaars van het eerste uur op de werf, bracht de oude archiefkast en de bijbehorende archiefdozen en technische tekeningen in als vertrekpunt voor de installatie. Er was veel waardering voor de presentatie onder de voormalige werknemers en de 'oude' bevolking van Noord. Gedurende de persoonlijke voordracht van presentator en historicus Hans Goedkoop, tevens kleinzoon van de directeur van NDSM-werf, was men tot tranen geroerd. Van het oorspronkelijke plan om met stichting NDSM-werf Joep van Lieshout in het geheel te betrekken

² In hetzelfde artikel relateert Ewa Wojtowicz het begrip aan virtuele culturele netwerken en de duiding ervan: "*The next consequence is the translocality, which does not mean a location in a geographical sense, but rather networked individuals and groups of similarly-thinking people, the translocal agents existing within the cyberspace. Translocality means a series individual, local nodes situated within the geographical and cultural system.*"

moesten we om praktische redenen afzien.

Aansluitend maakten de in Nederland woonachtige Israëliëse Gil & Moti een presentatie naar aanleiding van ter plekke en voor het publiek toegankelijke workshops met gevluchte kunstenaars uit oorlogsgebieden die in Amsterdam en Rotterdam terecht zijn gekomen. Hier is vervolgens een intensieve samenwerking met een van de kunstenaars uit voortgekomen: de Syrische uit Damascus afkomstige Mosab Anzo. Dit zal in 2017 leiden tot een nieuwe presentatie bij Nieuw Dakota. Gil & Moti verbleven voor het project tijdelijk bij Nieuw Dakota.

In het najaar van 2016 sloten we het jaar af met twee cruciale projecten: Zuiver en Body Betrays Itself. Met Zuiver boden we het podium aan kunstenaars uit Suriname die aan de Rietveld hun bachelor haalde met een aantal van hun docenten, aangevuld met bijdragen van Rinaldo Klas, Moritz Ebinger en Marcel Pinas. Voor Nieuw Dakota gold ZUIVER ook als opmaat voor de beoogde translokale programmering de komende vier jaar: je kunt de eigen omgeving en het lokale alleen kennen wanneer je het kunt vergelijken met andere plekken, steden, buurten, wijken, omgevingen. En andersom is er geen plek in de wereld die niet op de een of andere wijze verbonden is met mensen, verhalen, objecten en geschiedenissen elders. En dat bleek. De workshops van Marcel Pinas voor schoolkinderen uit Noord waren magische momenten waarop kinderen eerste ademloos luisterden naar zijn verhaal over de Marrons, tradities en kennis die verloren gaan, en over gelijkheid van mensen, ongeacht huidskleur, opleiding of religie om vervolgens samen aan het werk te gaan. Daar waar de discussie over het postkoloniale schuurt en ongemakkelijk is, toont Marcel Pinas met zijn werk, verhaal en houding eenvoudigweg dat de postkoloniale gebieden iets heel anders te bieden hebben dan geopolitieke materiële winst van grondstof delving wanneer je je open kunt stellen voor een ander perspectief, niet als toerist of als exploitant maar als medemens: op gelijke voet ziet de wereld er heel anders uit. In 2017 zullen we de culturele uitwisseling tussen Suriname en Nederland verder vorm geven.

Met Body Betrays Itself - een overzichtstentoonstelling van de in Indonesië vermist geraakte kunstenaar Danaë Moons (1986), hebben we veel bezoekers geraakt, en de aandacht getrokken van bijna alle landelijke dagbladen. Hans den Hartogh Jager schreef een indrukwekkend essay bij dit aangrijpende oeuvre. Bij de tentoonstelling verscheen de publicatie Out of Grip.

Voor uitgebreide inhoudelijk toelichting ZUIVER en Body Betrays Itself - zie projectverslagen.

IV. Publieksbereik

Algemeen - Nieuw Dakota kent een hybride publiek van cultureel-nieuwsgierige liefhebbers: open-minded, multi-etnisch en 4-80 jaar. De variatie zit hem in de leeftijdscategorie, de mate van specialisatie en de aanvliegroute: noorderlingen, kunstenaars, specialisten, verzamelaars, studenten, docenten en scholieren vormen een groeiend cultureel netwerk. We hanteren drie strategieën om publieksgroepen te bereiken: de informele zwaan-kleef-aan netwerkstrategie, de custom-made benadering en de reguliere communicatiemiddelen. Het bereiken van nieuwe lokale publieksgroepen door translokale programmering en samenwerking met andere lokale organisaties is speerpunt. Tegelijkertijd oriënteren we ons op de hele stad en daarbuiten. Nieuw Dakota maakt onderscheid in primaire, secundaire en participerende doelgroepen en educatie. Per programmaliijn en per activiteitsniveau betrekken we passend en nieuw publiek, terwijl we tegelijkertijd kunnen rekenen op een vaste publieksstroom. De gastvrije sfeer, de specifieke omgeving, het imago van Nieuw Dakota en de stijl van communiceren zijn bepalend voor de binding van een variatie aan doelgroepen. Die gastvrije sfeer betekent in principe ook dat iedereen welkom is bij Nieuw Dakota, al zijn de primaire doelgroepen hoofdzakelijk specialisten.

Ruim 10.000 mensen brengen per jaar fysiek een bezoek aan Nieuw Dakota. Het hybride publiek bestaat uit liefhebbers, buurtbewoners, kunstenaars, specialisten, verzamelaars en critici en niet in de laatste plaats studenten, docenten en scholieren. Met de structuur van programmaliijnen (+ Summer-show) en de verschillende activiteitsniveaus richten we ons actief op het bereik van deze

verschillende doelgroepen. De programmaliijn Start-up trekt eerder een netwerk van kunstacademie-studenten en docenten, verzamelaars en galleries; terwijl we met Noordkant en De Summershow een publiek dat zich verbonden voelt met Noord 'verleiden' en we met Allianties juist ook zoeken naar nieuwe publieksgroepen.

De primaire doelgroepen van Nieuw Dakota zijn hoofdzakelijk specialisten (kunstenaars, critici, kunsthistorici, curatoren) en in beeldende kunst geïnteresseerden. Zij vormen het publiek dat primair vanuit de inhoud is geïnteresseerd. De secundaire doelgroep zijn publieksgroepen wiens belangstelling gekoppeld is aan omgevingsfactoren. Een derde doelgroep is toegevoegd omdat onze speciale aandacht uitgaat naar educatie en het contact met scholen. Nieuw Dakota heeft redelijk veel aanloop van scholen, met name van middelbare scholen uit Noord en het centrum. Maar ook van buiten de stad beginnen scholen ons te vinden, omdat we makkelijk te bereiken en laagdrempelig zijn en gevestigd in een bijzondere omgeving; een goed alternatief voor een bezoek aan een museum. Wij hebben structurele contacten met het kunstonderwijs, zowel nationaal als internationaal. De vierde doelgroep is het parapedaardje van Nieuw Dakota en ontstaan vanuit de behoefte bij verschillende programmaonderdelen aan een actieve participerende koppeling tussen project/kunstenaar en publiek (Het Magnetische Noorden, Home is Where You Fit, Farmer in the City).

De communicatie van Nieuw Dakota voor de verschillende doelgroepen vindt plaats via een regulier aantal middelen zoals de website, persberichten, nieuwsbrieven, uitnodigingen instagram, Facebook en twitter (zie hiervoor ook ons communicatieplan). Daarnaast maken we gebruik van een hybride translokale vorm van communicatie door netwerken aan elkaar te koppelen via Facebook of in de communicatie per project op maat en door veel persoonlijke contacten aan te schrijven en pers, geïnteresseerden en liefhebbers persoonlijk te benaderen.

Specifiek - Ook in 2016 bleef het gemiddeld aantal bezoekers gelijk. Pieken en dalen zijn er per project en binnen de projecten, met doorgaans zeer druk bezochte openingen, variërend van 100 tot 400 bezoekers. Er is een duidelijke relatie tussen aandacht in de pers en bezoeker-saantallen, en nieuwe publieksgroepen. Voor de projecten NDSM-70 jaar, Zuiver en Body Betrays Itself was veel aandacht in de pers en niet alleen een toename van het gemiddelde aantal bezoekers maar met alle drie de projecten boorden we nieuw publiek aan: Voor NDSM 70 jaar bereikten we een lokaal publiek van betrokkenen die niet eerder bij Nieuw Dakota binnen waren geweest. Nieuw Dakota hecht groot belang aan het bouwen aan een relatie met publiek uit Noord. Hier werk we in 2017 aan verder met de introductie van de Wijkambassadeurs. Ook de Summershow is een goed 'instrument' om de banden met het lokale publiek te versterken. Tijdens Zuiver waren er veel bezoekers met een Surinaamse achtergrond en voor Body Betrays Itself was door de overweldigende aandacht in de landelijke dagbladen veel belangstelling kwamen mensen vanuit het hele land naar Nieuw Dakota. De ambitie meer publiek te bereiken door ook een engelstalige webiste in te voeren is gehaald. Eind 2016 zijn we begonnen met een nieuwe website. De engelse vertaling is deels gereed maar moet nog wel worden geoptimaliseerd. Om nieuw publiek beter te herkennen en meer te weten van hun ervaringen starten we in 2017 met een publieks enquête onder onze bezoekers. Er zal ook meer informatie voorziening komen in de ruimte zelf, zowel Nederlands als Engels.

V. Nieuw Dakota in de pers 2016

In 2016 was er veel aandacht in de pers voor Nieuw Dakota. Met name Zuiver en Body Betrays Itself werden uitgelicht in de landelijke dagbladen. Van de programmaliijn Noordkant was vooral belangstelling voor Tussen Staal en IJzer - NDSM 70 jaar.

- Het Parool, Lex Boon, 15-04-2016, "Roerig Ruig Oord"
- AT5, videoverslag opening Tussen IJzer en Staal, 70 jaar NDSM, 17 april 2016
http://www.at5.nl/artikelen/155077/zeventig_jaar_ndsm-werf_dit_was_d_scheepswerf

- Metropolis M, Liza Swaving, 5-10-2016, "Kijken is een daad met consequenties- Rethinking Home"
- NRC Handelsblad, Sandra Smets, 19-10-2016, "Bonte expositie van Surinaamse kunst"
- Het Parool, Kees Keijer, 19-10-2016, "Naar Suriname is het soms ver zoeken"
- Noord Amsterdams Nieuwsblad, 26-09-2016, "Astrid Roemer opent Zuiver"
- Echo Noord, 20-10-2016, "Zuiver in Nieuw Dakota"
- Het Parool, Edo Dijksterhuis, 23-12-2016, "Evolutionaire proef"
- NRC Handelsblad, 29 december 2016, Danaë Moons verdween maar exposeert nu toch, Hans den Hartog Jager (dit is een verkorte versie van de tekst van Hans den Hartog Jager in het boek 'Out of Grip')
- De Volkskrant, Sacha Bronwasser, 30-12-2016, "Duistere, ongrijpbare natuur fascineerde Danaë Moons"
- Mister Motley, 1 januari 2017, Het oerwoud van Danaë Moons, Juul van Stokkom
- Trouw, 5 januari 2017, Als lianen in de jungle, Henny de Lange
- NRC Next, 6 januari, Danaë Moons verdween maar exposeert nu toch, Hans den Hartog Jager (dit is een verkorte versie van de tekst van Hans den Hartog Jager in het boek 'Out of Grip')

VI. Toelichting financieel verslag

De jaarbegroting van Nieuw Dakota wordt gedekt met een grote variatie aan financieringsstromen waaronder de bijdrage van Pioniers, Allies, projectsponsors, bijdragen van samenwerkende partijen, diverse subsidies, verhuur vergaderruimte en de grote ruimte, giften en sponsoring in natura. Nieuw Dakota streeft jaarlijks naar een dekking met een gemiddelde verdeling van 30% publiek en 70% privaat. De aard en omvang van de verschillende programma onderdelen varieert. Ook varieert de dekking- en daarmee de subsidiebehoefte per programmalijn.

Het bijgevoegde financiële verslag betreft de programmalijn Noordkant en de Summershow. Hiervoor is tevens een accountantsverklaring opgesteld. De projecten ZUIVER en Body Betrays Itself, Startup en Rethinking Home vallen hierbuiten. Rethinking Home om de al eerder genoemde reden dat het project in zijn geheel onder Stichting Tastbaar Verleden valt. Voor ZUIVER en Body Betrays Itself zijn aparte financiële verslagen beschikbaar.

De totale budget voor de programmalijn Noordkant is lager uitgevallen dan begroot. Er was € 117434,- begroot. De werkelijke kosten kwamen uit op €100729,-, ruim €16704,- euro lager. Deze aanpassing in de kosten heeft vooral te maken met het lager uitvallen van de bijdrage van Stadsdeel Noord. Bij stadsdeel Noord werd voor 2016 een bedrag van € 45375,- aangevraagd voor de gehele jaarprogrammering. € 28000,- daarvan werd door Nieuw Dakota naar de begroting van deze programmalijn/aanvraag toegeschreven. In werkelijkheid werd door het stadsdeel € 23000,- euro toegewezen voor de hele jaarprogrammering. Van de toegewezen € 23000,- euro van Stadsdeel Noord werd een bedrag van € 18000,- voor de dekking van de kosten van de programmalijn Noordkant ingezet. En € 5000,- euro voor de overige programmering,

³ Het begrip translokaliteit duikt regelmatig op in een culturele context. The Shanghai Biennale gebruikte het al in 2008 als motto: Trans Local Motion. En in Budapest is het Translocal Institute gevestigd (www.translocal.org), een kunstinstelling dat Oost Europese kunst in relatie tot ecologische issues en hedendaagse kunstgeschiedenis agendeert.

VII. Conclusies voor toekomstige activiteiten

Inhoud:

- afstemmen visie en verschillende onderdelen en programmalijnen
- inhoudelijke onderbouwing van de visie
- theoretisch kader scheppen van het begrip translokaliteit
- scherpe selectie in aanbod

Verbindingen met de omgeving:

- verder uitbouwen van korte en lange lijnen
- verbinding met Noord uitbouwen (wijkambassadeurs, projecten, nieuw publiek)
- verbinding globale verder borgen

Communicatie:

- zichtbaar maken van visie en programmalijnen op de website
- update website
- publieksonderzoek
- duurzame relatie met nieuwe publieksgroepen opbouwen
- verbeteren van de informatievoorziening op locatie
- zichtbaarheid Nieuw Dakota in het straatbeeld en op de werf

Organisatie:

- diversiteit en translokale ook vertegenwoordigen in de organisatie zelf

Zakelijk:

- blijvend op zoek naar aanvullende financiering en dekking en naar nieuwe/experimentele vormen van inkomsten

Bijlage: Inleiding verantwoording ZUIVER

Toen ik in 2015 voor het eerst voet aan de vloer zette op het vliegveld Zanderij en de weg aflegde die zoveel anderen mij voor zijn gegaan naar Paramaribo, realiseerde ik me gelijk dat het niet de laatste keer zou zijn: alsof het beeld dat ik van Nederland had, voor die tijd nog niet compleet was: het postkoloniale verleden werd tastbaar, de fysieke gevolgen van ons handelen in het verleden zichtbaar. Een aanstekelijke vrolijkheid, de jaloersmakende inertie, de kleuren en de geuren, de hardheid van de jungle, de schoonheid van bloemen en de vlinders; alles is zo extreem anders terwijl je je voortdurend afvraagt hoe alles ook Nederland ademt.

Zuiver staat niet op zich. Het maakt deel uit van een netwerk van mensen die zich inzetten voor culturele uitwisseling tussen Nederland en Suriname als een ketting vol parels van gebeurtenissen en mensen. De uitwisseling tussen De Gerrit Rietveld Academie en de Nola Hatterman Academie, samengevat in de publicatie Konmakandra, is er een van. Ben Zegers heette Nieuw Dakota welkom in zijn toespraak bij de opening van ZUIVER op 4 oktober 2016: "In de bijdrage aan de publicatie vroeg ik mij af of Nola Hatterman en Gerrit Rietveld elkaar ooit ontmoet hebben en stel ik mij voor dat dit zeker had gekund waar hun levens elkaar in duur immers grotendeels overlapt. Met dit project, de uitwisseling, de publicatie en deze expositie lijkt me dat de ontmoeting tussen Nola en Gerrit werkelijk gestalte heeft gekregen en de hoeveelheid individuen voor wie deze ontmoeting persoonlijk betekenis heeft gekregen gaat die 107 uit het colofon van Konmakandra inmiddels ver voorbij."

Vanaf het moment van de tentoonstelling in 1995 in het Stedelijk Museum heeft een emancipatie plaats gevonden in de ontwikkeling van kunst in Suriname. Rinaldo Klas is een van de boegbeelden ervan door de actieve en inspirerende rol die hij speelt in het aangaan van verbanden met instellingen en personen in de kunst buiten Suriname. Marcel Pinas, behoorde tot de generatie die het stokje van hem overnam; hij zette de toon voor meer eigenheid in de Surinaamse kunst, door in zijn geval ook consequent en strategisch de cultuur van de Marrons te agenderen.

Met nog zes andere kunstenaars uit Suriname en zeven uit Nederland maakten we ZUIVER: Rinaldo Klas, Marcel Pinas, Razia Barsatie, Trimo Kromotaroeno, Annemarie Daniel, Ruben Cabenda, Ellen Ligteringen en Rutger Lem verbleven eind september twee weken in Nederland om te werken aan de tentoonstelling en met de andere deelnemers in gesprek te zijn. Veel momenten staan op het netvlies gebrand en vormen voldoende munitie om het gesprek ook in de toekomst voor te zetten.

ZUIVER fungeerde als een knooppunt waar verleden (uitwisseling Rietveld/Nola), heden (de tentoonstelling) en toekomst (ZUIVER 1.0) zich verdichtte. Voor de Rietveld Academie die het project had geïnitieerd was het vooral bedoeld ter afsluiting van de jarenlange uitwisseling tussen studenten en docenten van de Rietveld Academie en de Nola Hatterman Academie. Zo was ook de groep kunstenaars tot stand gekomen. Deels Surinaamse alumni die de Rietveld hadden gedaan en deels docenten die hun les hadden gegeven. Centrale vraag in de aanloopfase: is de ongelijkheid al niet gegeven vanaf het begin, door van de docent-student relatie uit te gaan? Het rapport dat over de uitwisseling tussen de twee academies verscheen in de aanloop van ZUIVER, in opdracht van de Nederlandse Ambassade, opgesteld door Ada Corbee, deed daar nog een schepje boven op door vooral de ongelijkheid van de uitwisseling te benadrukken, iets waar alle mensen uit de postkoloniale gebieden met recht - en dat is een understatement - overgevoelig voor zijn. Het is van groot belang om vanuit dat besef op gelijke voet te willen staan, ook al verzandt de discussie erover vaak in een impasse.

Het woord ZUIVER kreeg gedurende het verloop van het project vleugels. Want net als de precies gekozen woorden SPAN en Wakaman - de voorgangers van ZUIVER - vertegenwoordigt het een wereld, een gevoel, door de nuance en de gelaagdheid van betekenissen, met zijn oorsprong in het Surinaamse gebruik ervan; voor de Surinamers heel invoelbaar en herkenbaar, voor Nederlanders vaak lastig te plaatsen en te doorgronden, gezien de verschillende betekenislagen van het begrip ZUIVER in het postkoloniale discours. Astrid Roemer voegde er in haar openingswoord nog een laag aan toe door het gebruik ervan in werkwoordsvorm te relateren aan de zuiverende functie van kunst: "Uw tentoonstelling draagt de titel ZUIVER en ik koos stiekem daarbij de ondertitel: SCHAARSTE & OVERVLOED. Zowel in Nederland als in Suriname heersen schaarste en overvloed voor beeldende kunstenaars en juist die stand van zaken RECHTVAARDIGT HET BEGRIP ZUIVER als een soort meetinstrument, een barometer. ZUIVER: kijk, het kunstwerk is in balans. ZUIVER: voel, het kunstwerk is rein. ZUIVER: hoor dan, het kunstwerk is waar. ZUIVER: voel je, het kunstwerk is PERFECT/SCHOON/PRACHTIG. Maar zodra u en ik echt gaan kijken naar HET KUNSTWERK rukken wij het uit balans, uit haar reinheid, uit haar waarheid en zelfs uit haar schoonheid. Wij VERSTOREN haar ZUIVERHEID, wij die kijken halen wat wij zien binnen en breken HET KUNSTWERK af met onze eigen chaos van gevoelens, gedachten, ervaringen om HET te verteren en naar waarde te KUNNEN schatten voor ons zelf, voor ons eigen zelfbehoud. EEN GOED TEKEN. Er zijn kunstwerken die ik maar niet kan vergeten, die zich in mij hebben genesteld en ik weet niet waarom. De MONA LISA?! DE vrouwen van VERMEER. Bekende ZONNEBLOEMEN. Maar ook het monument KWAKOE van RINALDO KLAS in Paramaribo. ERWIN de VRIES KETI KOTI monument in Amsterdam. Ik kan ze niet vergeten mogelijk omdat zij me opschonen: ZUIVEREN."

Voor Nieuw Dakota gold ZUIVER ook als opmaat voor de programmering de komende vier jaar. Binnen de Kunstenplanperiode 2017-2020 hanteren we het begrip translokaliteit als leidraad: je kunt de eigen omgeving en het lokale alleen kennen wanneer je het kunt vergelijken met andere plekken, steden, buurten, wijken, omgevingen. En andersom is er geen plek in de wereld die niet op de een of andere wijze verbonden is met mensen, verhalen, objecten en geschiedenissen elders. Deze haartvaten van de cultuur zijn niet alleen geografisch aan te wijzen maar ook in tijd te duiden. En dat is waar de begrippen transhistorisch en translokaal elkaar raken. Met de notie van het translokale en het transhistorische, hebben we geprobeerd om de bovengenoemde impasse (kleinduimpje en de grote reus) te doorbreken. Dit deden we door in de tentoonstelling op voet van gelijkheid samen te werken vanuit de gedeelde fascinatie voor de relatie tussen Suriname en Nederland. De afwezigheid

van verklarende naam en titelbordjes in de tentoonstelling onderstreepte dit bewust. Met als gevolg dat niet alleen het onderscheid tussen de verschillende kunstenaars niet gelijk opviel - zowel wat betreft herkomst en thematiek - ook het onderscheid tussen de verschillende werken onderling was voor bezoekers niet altijd gelijk duidelijk; voor sommigen een kriebel, voor andere een zegen. De zwart wit gestreepte Markense stoffen (het lokale is ook hier!) aan de korte kanten van de losse wanden van Frank Mandersloot, even bescheiden als alom aanwezig, vormde de verbindende schakel tussen de werken, terugkerend in de gilets van de suppoosten en in de garderobe die vol hing met originele 'rouwmouwen' uit Marken. Geen Zilver zonder Goud. Nog altijd worden verschillende grondstoffen gedolven in het oerwoud van Suriname. De gevolgen ervan - de vernietiging van de onze aarde - is het centrale onderwerp in het werk van Rinaldo Klas. En waar Rinaldo toont wat we te verliezen hebben, schetst Moritz Ebinger de complexiteit van een nietsontziende marktwerking. ZUIVER was geen illustratie van wat Surinaams is, toch ademde het Suriname uit, door materialisatie, thematiek, vorm, geur en kleurgebruik. Ik weet niet waar Kees Keijer zijn ogen had zitten toen hij in het Parool kopte: "Suriname is ver te zoeken". Laat staan zijn neus, want al bij binnenkomst kwam de geur van duizend soorten kerrie je tegemoet die leidde naar het minutieus uit verschillende tinten kerrie opgebouwde portret en kleding 'gewassen' in kerrie van Razia Barsatie.

De workshops van Marcel Pinas waren magische momenten waarop kinderen eerste ademloos luisterden naar zijn verhaal over de Marrons, tradities en kennis die verloren gaan, en over gelijkheid van mensen, ongeacht huidskleur, opleiding of religie om vervolgens samen aan het werk te gaan. Daar waar de discussie over het postkoloniale schuurt en ongemakkelijk is, toont Marcel Pinas met zijn werk, verhaal en houding, eenvoudigweg dat we niet langer gefocust moeten zijn op de geopolitieke materiële winst van grondstof delving, maar dat de postkoloniale gebieden iets heel anders te bieden hebben wanneer je je open kunt stellen voor een ander perspectief, niet als toerist in een koraal maar als medemens: op gelijke voet ziet de wereld er heel anders uit. In Moengo gaat een wereld voor je open. Om die wereld dichterbij te halen werkte hij met kinderen aan het flessenproject en de Totems. "*Hier ga je naar de Praxis, in Moengo loop je het oerwoud, Zuiver...*" Een uniek moment was het bezoek van een dame die over het project in de krant had gelezen en vertelde dat ze de kleindochter van een van de geportretteerd Surinamers in het werk van Tammo Schuringa is; Tammo deed met zijn bijdrage verslag van de 32 Surinamers die eind van de 19e eeuw naar Nederland waren verscheept om gezamenlijk te worden tentoongesteld op de wereldtentoonstelling in Amsterdam.

We hebben ZUIVER passend afgesloten met een brainstorm met publiek en betrokkenen over de mogelijke voortzetting van de samenwerking in de toekomst. Als vertrekpunt kozen we het even hilarische als prikkelende onderwerp: wat is de overeenkomst tussen Moengo en de NDSM-werf. In aanwezigheid van verschillende kunstenaars die een residence hadden gedaan in Moengo bleek de opbrengst van de avond in meerdere opzichten bruikbaar voor het verder uitdiepen van de mogelijkheden voor een structurele uitwisseling in de toekomst. Wouter Klein Velderman deed verslag van zijn residence in Moengo, die - zoals op de website van het Mondriaanfonds wordt vermeld - "*om specifieke vaardigheden vraagt die verder reiken dan de persoonlijke ontwikkeling van de resident. De voorzieningen in het gebied zijn beperkt, en de samenwerking met de lokale bevolking is cruciaal en vormt een belangrijke doelstelling van de residency.*" Bart Stuart en Klaar van der Lippe maakten in een heldere uiteenzetting duidelijk dat twee plekken die ogenschijnlijk zo ver uit elkaar liggen meer met elkaar verbonden zijn dan je zou vermoeden. Vanaf 2017 start een werkgroep met kunstenaars uit Nederland en Suriname om hier verder vorm aan te geven.

Deze verantwoording doet verslag van het project en van de afzonderlijk bijdragen aan de tentoonstelling die stuk voor stuk een intense reflectie boden op het begrip ZUIVER. Met ZUIVER legden we de kiem voor samenwerking en uitwisseling in toekomst, of beter gezegd continueren we de inspanningen die al geleverd zijn door dat groeiende netwerk van 120 +. Wij laten niet meer los: ZUIVER!

Met dank aan alle kunstenaars en vele anderen. Tanja Karreman, januari 2017